

Hörmətli redaksiya.

Mayın 21-də dünya şöhrətli Xalq rəssamımız Tahir Salahov vəfat etdi. Bu acı xəbərdən çox üzüldüm. Tahir müəllimin vəfatı təkcə Azərbaycan mədəniyyəti üçün yox, bütün dünya mədəniyyəti üçün ağır itkidir. Tahir Salahov mənim ən çox sevdiyim rəssamlardan idi. Mən lap gənc yaşlarımdan bu böyük rəssamı görmək, şəxsən onunla tanış olmaq arzusunda olmuşam... Nəhayət, 2009-cu ilin 8 mayında bu arzum reallaşdı. Mənim onunla görüşümə şəraitini, Tahir Salahovun İçərişəhərdəki qonşusu Məzahir yaratdı. Həmin gün Tahir müəllimlə onun İçərişəhərdəki mənzil muzeyində (o vaxt səhv etmirəmsə, həmin ev, hələ muzey statusu kimi qeydiyyatda alınmamışdı) görüşdük. Bir xeyli söhbət etdik. Sonra təxminən yarım saat ərzində İçərişəhəri birlikdə gəzdik. Həyat yoldaşı Varvara

nin birində yenidən görüşəcəyimi zənn edirdim. Amma atalar demiş, sən saydığını say, gör fələk nə sayır.

2010-cu ilin iyul ayında, oğlum Əbil, çox qısa, cəmi bir neçə gün çəkən qəfil və amansız xəstəlikdən dünyasını dəyişdi. Oğlumun vəfatı mənim bütün arzularımın, istəklərimin... üzərindən qara bir xətt çəkdi. Demək olar ki, 8 ilə yaxın Neftçaladan kənara çıxmadım. Tanıdığım insanların əksəriyyəti ilə, o cümlədən Tahir müəllimlə əlaqələrim kəsildi.

Beləliklə 2009-cu ilin 8 mayındakı görüşümüz onunla ilk və son görüşüm oldu.

O vaxt, 2009-cu ilin mayında, Tahir müəllimlə o unudulmaz görüşümdən sonra, həmin görüş haqqında təəssüratlarımı qələmə almışdım. Bu gün arxivimdən həmin yazını axtarıb tapdım və həmin yazının üzərində heç bir düzəliş, əlavələr

ki bir az da artmışdı. Tahir Salahovla söhbət edərkən, bir daha bu qənaətə gəldim ki, dahi rəssamlar üçün yaşın elə bir əhəmiyyəti yoxdur. Əgər ruhən cavan-sansa, 80-90 yaşında da böyük işlər yaratmaq olar. Mənim bu fikirlərimlə Tahir Salahov razılaşıb və bu barədə misal da çəkir:

hiss edirəm. Bunu onun özünə də deyirəm. Gülümsəyir və:

-Başqa cür ola da bilməz-deyir.

Onun yaradıcılığı haqqında öz bilgilerim daxilində danışırım. Yaratdığı portretləri "Koroğlu", "Sabir", "Qara Qarayev", "Fikrət Əmirov", "Şastakoviç" haq-

zet və jurnal parçalarına baxırlar.

-Maraqlıdır, çox maraqlıdır... Mən Sizə təşəkkür edirəm-deyir.

Bəzi qəzet parçaları onda xüsusi təəssüratlar yaradır. Yəqin onun yaradıcılığına olan böyük marağıma görə Tahir müəllim məndən:

-Bəs biz əvvəllər niyə tanış olmamışıq?-deyə soruşur.

-İmkan olmayıb Tahir müəllim. Siz Moskvada yaşayırsınız. Bakıya gəlişinizdən də xəbər tutmaq olmur.

Neftçala ilə Bakının arasındakı məsafəni soruşur.

-Mən Sizə evimin telefon nömrəsini verim. Gələndə əvvəlcədən mənə zəng edin-deyir.

Yuxarıda dediyim kimi, Tahir Salahov Moskvada yaşayır. Bakıya gələndə Nardarandakı bağ evində dincəlir-işləyir. Bir də onun İçərişəhərdə, 2 mərtəbəli ev muzeyi, qaləriya-emalatxanası

TAHIR SALAHOVLA GÖRÜŞ

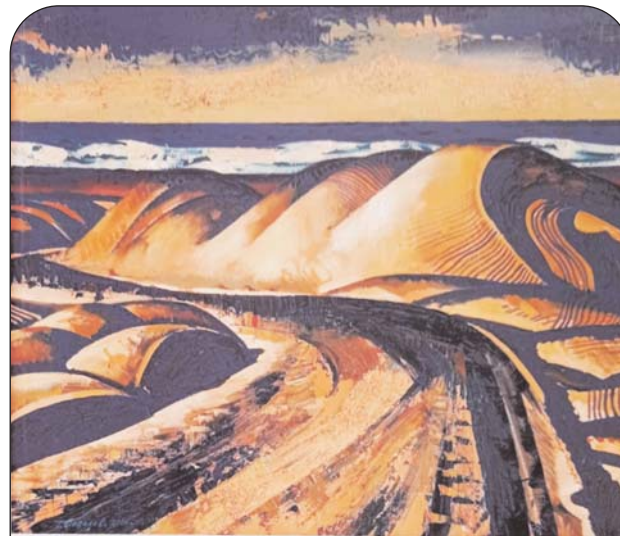
xanım da bizimlə birlikdə idi və Varvara xanım mənim xahişimlə ev muzeyinin qarşısında Tahir müəllimlə mənim şəklimi də çəkdi. Həmin görüşdə Tahir müəllim mənə, avtoqrafla "Qara Qarayevin portreti"nin surətini bağışladı... Ayrılkən mənə öz əli ilə ev telefonunun nömrəsini də yazıb verdi... Yenidən görüşmək ümidi ilə ondan ayrıldım... Tahir müəllim məni yadımdan çıxarmamışdı. Elə həmin ilin noyabr ayının 3-də onun qonşusu Məzahir mənə zəng etdi:

-Tahir müəllim, sənə çatdırmaq üçün mənə 3 kitab verib dedi.

Həmin gün Bakıda, Elmlər Akademiyasının Şərqsünaslıq İnstitutunda işləyən oğlum Əbilə zəng etdim. Oğlum kitabları Məzahirdən alıb mənə göndərdi.

Bu kitablardan biri Tahir Salahovun albomu, ikincisi Fazil Rəhmanzadənin Tahir Salahov haqqında yazdığı "Böyük yasantının naxışları" kitab albomu, üçüncüsü isə Tahir müəllimin qızı, rəssam Aydan Salahovanın albomu idi. Tahir müəllim kitablardan birinə, məni duyğulandıran avtoqraf da yazmışdı: "Əzizim Etibar Əbilova böyük hörmətlə. Həyatında, ailəndə, xeyirxah fəaliyyətində sənə xəşbəxtlik və uğur arzulayıram. Tahir Salahov 3 noyabr 2009."

Bildiyimiz kimi Tahir müəllim Moskvada yaşayırdı. Eyni zamanda tez-tez Bakıya da gəlirdi və mən onunla Bakıya gəlişləri-

TAHIR SALAHOV

etmədən çap etdirmək qərarına gəldim.

Ümid edirəm ki, bu xatirə məqaləmi, mənim Tahir Salahov sənətinə, şəxsiyyətinə olan böyük sevgimin kiçik nişanəsi kimi qəbul edəcəksiniz.

23 may 2021-ci il.

Tahir Salahovla görüşdən əvvəl, onun son illərdə çəkdiyi bir neçə tablosuna baxmışdım. Bu tablolar mənə həddən artıq güclü təsir bağışlamışdı. İndiki işləri 40-50 il bundan əvvəl çəkdiyi məşhur tablolarından, portretlərdən bir o qədər də fərqlənmirdi. Dahi rəssamın keçən əsrin 60-cı illərindəki dinamikliyi, cəsəreti, yenilik ehtirası, indiki işlərində san-

-Dünyanın ən böyük rəssamlarından olan Tisian ən məşhur əsərlərindən bir neçəsini 90 yaşından sonra çəkib-deyir.

Tahir Salahovu televiziya adətən rus dilində danışan görmüşük. Bunun da obyektiv səbəbləri var. Rus dilində təhsil alıb, uzun illərdən Moskvada yaşayıb-işləyir (1973-cü ildən başlayaraq, düz 20 il SSRİ Rəssamlar İttifaqının birinci katibi olub).

Amma mənimlə Azərbaycan dilində danışır. Hər bir sözü ayrılıqda tələffüz edir. Sanki səhv edəcəyindən ehtiyat edir. Amma bu ilk baxışda belə təsir bağışlayır. Tahir Salahov Azərbaycan dilini incəliklərinə qədər bilir.

Tahir Salahov çox erkən, keçən əsrin 50-ci illərinin axırlarında məşhurlaşmış. "Səhər eşalonu", "Təmircilər", "Sənə, beşəriyyət", "Qara Qarayevin portreti" və s. əsərlərini çəkəndən sonra şöhrətin ən yüksək zirvəsinə yüksəlib və bu zirvəni ömürlük fəht edib. Şöhrətin ən uca zirvəsində qərar tutmuş bu insan olduqca sadədir. Onunla İçərişəhərin dar, dolanbac küçələrini gəzərkən bunu hər sözündə, hər hərəkətində

qında mülahizələrimi söyləyirəm. Hələ məktəbli ikən Nizami adına Ədəbiyyat muzeyində gördüyüm "Koroğlu" portretinin mənə yaratdığı və bu günə qədər də məni tərk etməyən əsrarəngiz təəssüratlarımdan bəhs edirəm. Son işlərindən söz salıram. Yaradıcılığında yenilik kimi qiymətləndirilən və artıq klassikaya çevrilən Rastrapoviçin portreti haqqında danışırım. Rastrapoviçin daxili dünyasının və dünyadakı şöhrətinin qovuşuğunu müstəsna ustalıqla əks etdirməyi bacaran Tahir Salahov bu portretlə dünya təsviri sənətinə yeni, kamil bir əsər bəxş etmişdir. Tahir müəllim diqqətlə qulaq asır. Əksər fikirlərimlə razılaşıb da.

Mən Tahir Salahov sənətinin pərəstişkarıyam. Azərbaycanın bütün tarixi ərzində yetirmiş olduğu nadir dahilərindən biri də Tahir Salahovdur. Onun haqqında mətbuatda oxuduğum bütün yazıları kəsib saxlamışam və Tahir Salahovun İçərişəhərdəki qonşusu və dostu Məzahir Bakıdan mənə zəng edəndə və deyəndə ki: - Tahir müəllim Bakıdadır, sən haqqında danışmışam, gözləyir, gəl görüş (məni Tahir müəllimlə görüşdürməyi Məzahirdən mən xahiş etmişdim)-həmin qəzet və jurnal parçalarını da özümə götürdüm. Müxtəlif illərdə çap olunmuş məqalələrdi. Hətta keçən əsrin 60-cı illərinə aid olanları da var. İndi həmin qəzet və jurnal parçalarını qovluqdan çıxarıb ona göstərirəm. Baxır, bir az da heyretlənir. İçəridən həyat yoldaşını da çağırır. Birlikdə, saralmış qə-

var. Mən yenə də çox sevdiyim "Qara Qarayevin portreti"ndən söz salıram.

-Mən bu portreti çəkmək üçün bir il hazırlıq işi gördüm. Bir il Qara Qarayevin iş prosesini izlədim. O vaxt Opera və Balet teatrında Qarayevin "İldırım yollarla" baletinin məşqləri gedirdi. Qarayev hər gün məşqə gəlirdi. Mən də orada olurdu. Hər gün Qarayevin musiqisinə qulaq asırdım. Onu bir bəstəkar kimi də, bir insan kimi də öyrənə bildim. Nəticədə belə bir əsəri ortaya qoya bildim.

-Möhtəşəm əsərdir-deyirəm.

"Qara Qarayev" portretinin reproduksiyasını avtoqrafla yazıb mənə bağışlayır. Yazan zaman əlinə baxıram. Bu əl nələr yaratmayıb?

Qələmi bərk-bərk tutub. Büiün diqqətini cəmləşdirib yazır. Avtoqrafı rus dilində yazır: "Əzizin Etibar Əbilova-böyük hörmət və ürkəndən gələn dostluq hissləri ilə. Sağ olun. Tahir Salahov. 8 may 2009."

Təxminən bir saatdan artıqdır ki, onunla söhbət edirəm. Dahi şəxslərlə görüşmək adama həmişə qiymət olmur. Amma hiss edirəm ki, artıq ayrılmaq məqamıdır. Ayrılkən:

-Artıq telefonum Sizdə var-deyir-İstədiyiniz vaxt zəng edin, gəlin-deyir.

-Sağlıq olsun Tahir müəllim.

ETİBAR ƏBİLOV.
Neftçala şəhəri.
12 may 2009.